

دانشگاه سوادکوه

مردم شناسی فرهنگی

(رشته جامعه‌شناسی)

www.ketab.ir

دکتر شهرام باسیتی

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	سیزده
فصل اول. انسان‌شناسی و خرده‌رشته‌های آن.....	۱
هدف کلی.....	۱
هدف‌های یادگیری.....	۱
مقدمه.....	۱
۱-۱ تعریف انسان‌شناسی.....	۲
۲-۱ تعریف مردم‌شناسی.....	۳
۳-۱ تفاوت انسان‌شناسی و مردم‌شناسی.....	۴
۴-۱ مردم‌نگاری و مردم‌نگار.....	۵
۵-۱ فولکلور.....	۶
۶-۱ فولکلور و مردم‌شناسی.....	۸
۷-۱ پیشگامان دانش مردم‌نگاری.....	۸
۸-۱ خرده‌رشته‌های انسان‌شناسی.....	۱۰
۹-۱ رابطه انسان‌شناسی با علوم دیگر.....	۱۲
خلاصه فصل اول.....	۱۳
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول.....	۱۴
منابع فارسی و انگلیسی.....	۱۶
فصل دوم. انسان‌شناسی زیستی.....	۱۹
هدف کلی.....	۱۹
هدف‌های یادگیری.....	۱۹

۱۹	مقدمه
۲۰	۱-۲ انسان‌شناس و انسان‌شناسی زیستی
۲۰	۲-۲ ابعاد گوناگون مطالعه جسمانی و زیست‌شناختی انسان
۲۱	۳-۲ تطور و تکامل و مطالعه تطور انسان
۲۲	۴-۲ مهم‌ترین عوامل مؤثر در تطور
۲۲	۵-۲ آفرینش و تطور انسان از نظر ادیان گوناگون
۲۴	۶-۲ نخستین‌ها و روند تکاملی آن‌ها
۲۵	۷-۲ فرضیه‌های پیدایش انسان امروزی
۲۶	۸-۲ برخی از فسیل‌های اجداد انسان
۲۹	۹-۲ نژاد
۳۰	۱۰-۲ وراثت
۳۰	خلاصه فصل دوم
۳۲	خودآزمایی چهار گزینه‌ای فصل دوم
۳۳	منابع فارسی و انگلیسی
۳۵	فصل سوم. فرهنگ‌شناسی
۳۵	هدف کلی
۳۵	هدف‌های یادگیری
۳۶	مقدمه
۳۶	۱-۳ واژه فرهنگ در زبان فارسی و دیگر زبان‌ها
۳۷	۲-۳ فرهنگ براساس تعاریف انسان‌شناسان
۳۹	۳-۳ ویژگی‌های فرهنگ از نظر هر سکونت‌س
۴۰	۴-۳ کارکردهای فرهنگ
۴۱	۵-۳ انواع فرهنگ
۴۲	۶-۳ فرهنگ و تکنولوژی
۴۲	۷-۳ توسعه فرهنگی و تکنولوژی
۴۳	۸-۳ تمدن
۴۳	۹-۳ مرز بین فرهنگ و تمدن
۴۵	۱۰-۳ فرهنگ‌پذیری
۴۶	۱-۱۰-۳ صورت‌های دوگانه فرهنگ‌پذیری
۴۷	۲-۱۰-۳ تقسیم‌بندی جوامع از نظر فرهنگ‌پذیری
۴۷	۳-۱۰-۳ وسایل ارتباط جمعی و فرهنگ‌پذیری
۴۸	۴-۱۰-۳ جهانی‌شدن و فرهنگ‌پذیری
۴۸	۱۱-۳ قوم‌مداری و آثار آن

۴۹	۳-۱۱-۱ مصادیق قوم‌مداری در فرهنگ‌های گوناگون
۵۰	۳-۱۲ نسبیت‌گرایی فرهنگی
۵۱	۳-۱۳ ترکیب فرهنگی
۵۱	۳-۱۴ حوزه فرهنگی
۵۲	۳-۱۵ مدل فرهنگی
۵۲	۳-۱۶ خرده‌فرهنگ و چگونگی شکل‌گیری آن
۵۴	۳-۱۶-۱ کارکردهای خرده‌فرهنگ
۵۵	۳-۱۷ توسعه فرهنگی
۵۶	۳-۱۸ تأخر فرهنگی
۵۷	۳-۱۸-۱ سراسر وقوع تأخر فرهنگی از نظر آگبرن
۵۷	۳-۱۸-۲ کشش متقابل عناصر فرهنگی و تأخر فرهنگی
۵۹	۳-۱۸-۳ وضعیت تأخر فرهنگی در مناطق مختلف
۶۰	۳-۱۸-۴ انواع تأخر فرهنگی از نظر مولر
۶۰	۳-۱۹ دگرگونی فرهنگی
۶۱	۳-۱۹-۱ نمونه‌هایی از دگرگونی‌های فرهنگی
۶۱	۳-۲۰ شوک فرهنگی
۶۲	۳-۲۰-۱ علانم و واکنش‌های مربوط به شوک فرهنگی
۶۲	خلاصه فصل سوم
۶۴	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۶۵	منابع فارسی و انگلیسی
۶۹	فصل چهارم. پژوهش در انسان‌شناسی فرهنگی
۶۹	هدف کلی
۶۹	هدف‌های یادگیری
۶۹	مقدمه
۷۰	۴-۱ صورت‌های گوناگون مطالعه در علوم اجتماعی
۷۱	۴-۲ روش، روش‌شناسی
۷۲	۴-۳ پژوهش و روش علمی
۷۳	۴-۴ ویژگی‌ها و کارکردهای پژوهش علمی
۷۵	۴-۵ فن و ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۷۵	۴-۶ تفاوت فن پژوهش با روش‌شناسی
۷۶	۴-۷ انواع پژوهش‌های علمی در علوم اجتماعی
۷۶	۴-۷-۱ پژوهش کمی و سطوح تحلیل در این نوع از پژوهش
۷۷	۴-۷-۱-۱ ابزار گردآوری اطلاعات در پژوهش کمی

۷۸	۴-۷-۲ کاربرد پژوهش کمی در پژوهش های انسان شناختی
۷۹	۴-۷-۲ پژوهش کیفی و سطوح تحلیل در این نوع از پژوهش
۸۰	۴-۷-۲-۱ ویژگی های پژوهش کیفی
۸۰	۴-۷-۲-۲ ابزارهای گردآوری اطلاعات در پژوهش های کیفی
۸۷	۴-۷-۲-۳ شرایط پژوهشگر در حین انجام پژوهش کیفی
۸۸	۴-۷-۲-۴ شباهت ها و تفاوت های موجود در پژوهش کیفی و کمی
۸۹	۴-۷-۳ پژوهش کتابخانه ای
۸۹	۴-۷-۳-۱ ابزار گردآوری اطلاعات در پژوهش کتابخانه ای
۹۰	۴-۸ پژوهش میدانی
۹۱	۴-۹ تکنیکی
۹۱	۴-۱۰ سباج قابل توجه در پژوهش های انسان شناختی و مردم نگاری
۹۳	۴-۱۱ تجهیزات لازم برای انجام پژوهش انسان شناختی
۹۶	۴-۱۲ چگونگی تحلیل و توصیف داده ها
۹۶	۴-۱۳ مردم نگاری، مردم نگاری مرآت مردم نگاری
۹۸	خلاصه فصل چهارم
۱۰۰	خودآزمایی چهارگزینه ای فصل مردم
۱۰۱	منابع فارسی و انگلیسی
۱۰۵	فصل پنجم. مکاتب و نظریه های انسان شناسی
۱۰۵	هدف کلی
۱۰۵	هدف های یادگیری
۱۰۶	مقدمه
۱۰۶	۵-۱ نظریه و فواید آن
۱۰۷	۵-۲ مکتب
۱۰۷	۵-۲-۱ مکتب تطورگرایی
۱۰۸	۵-۲-۱-۱ ژان باتیست لامارک (۱۷۴۴-۱۸۲۹)
۱۰۹	۵-۲-۲-۱ چارلز داروین (۱۸۰۹-۱۸۸۲)
۱۱۰	۵-۲-۲-۳ لوئیس هنری مورگان (۱۸۱۸-۱۸۸۱)
۱۱۲	۵-۲-۲-۴ ادوارد برنت تایلر (۱۸۳۲-۱۹۱۷)
۱۱۳	۵-۲-۲-۵ جیمز فریزر (۱۸۵۴-۱۹۴۱)
۱۱۴	۵-۲-۲ مکتب اشاعه گرایی
۱۱۵	۵-۲-۲-۱ اشاعه گرایی اتریش (تاریخی- فرهنگی)
۱۱۶	۵-۲-۲-۲ اشاعه گرایی بریتانیا (افراطی)
۱۱۶	۵-۲-۲-۳ اشاعه گرایی آمریکا

۱۱۶	 ۵-۲-۳-۱ فرانس بواس (۱۸۵۸-۱۹۴۲)
۱۱۷	 ۵-۲-۳ مکتب کارکردگرایی
۱۱۸	 ۵-۲-۳-۱ برانيسلاو مالينوفسكى (۱۸۸۴-۱۹۴۲)
۱۲۰	 ۵-۲-۴ مکتب ساختارگرایی
۱۲۰	 ۵-۲-۴-۱ رادکلیف براون (۱۸۸۱-۱۹۵۵)
۱۲۱	 ۵-۲-۴-۲ کلود لوی اشتراوس (۱۹۰۸-۲۰۰۹)
۱۲۲	 ۵-۲-۵ مکتب فرهنگ و شخصیت
۱۲۳	 ۵-۲-۵-۱ ادوارد سایپر (۱۸۸۴-۱۹۳۹)
۱۲۴	 ۵-۲-۵-۲ روث بندیکت (۱۸۸۷-۱۹۴۸)
۱۲۵	 ۵-۲-۵-۳ مارگارت مید (۱۹۷۸-۱۹۰۱)
۱۲۶	 ۵-۲-۶ مکتب بوم‌شناسی فرهنگی
۱۲۷	 ۵-۲-۷ مکتب ماده‌گرایی فرهنگی
۱۲۸	 خلاصه فصل پنجم
۱۳۲	 خودآزمایی چهارگزین فصل پنجم
۱۳۳	 منابع فارسی و انگلیسی
۱۳۷	 فصل ششم. ازدواج و خانواده
۱۳۷	 هدف کلی
۱۳۷	 هدف‌های یادگیری
۱۳۷	 مقدمه
۱۳۸	 ۶-۱ ازدواج، انواع و هدف‌ها
۱۴۰	 ۶-۲ ازدواج براساس تعداد زوجات
۱۴۰	 ۶-۲-۱ تک همسری
۱۴۰	 ۶-۲-۲ چندهمسری
۱۴۱	 ۶-۲-۲-۱ انواع چندهمسری
۱۴۲	 ۶-۳ ازدواج مبادله‌ای
۱۴۳	 ۶-۴ لویرات
۱۴۳	 ۶-۵ سررشته
۱۴۳	 ۶-۶ خانواده و سیر تکاملی آن
۱۴۵	 ۶-۶-۱ نظریات مربوط به پیدایش و تکامل خانواده
۱۴۶	 ۶-۷ خانوار و تفاوت آن با خانواده
۱۴۷	 ۶-۸ انواع خانواده
۱۴۷	 ۶-۸-۱ خانواده هسته‌ای
۱۴۸	 ۶-۸-۱-۱ انواع خانواده هسته‌ای

۱۴۹	۶-۸-۲ خانواده گسترده.....
۱۵۰	۶-۹ خانواده ستاکی.....
۱۵۱	۶-۱۰ خانواده زادروگا.....
۱۵۱	۶-۱۱ انواع خانواده براساس میزان قدرت.....
۱۵۲	۶-۱۲ انواع خانواده براساس نوع سکونتگاه.....
۱۵۲	۶-۱۳ طلاق و علل آن.....
۱۵۴	خلاصه فصل ششم.....
۱۵۷	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل ششم.....
۱۵۹	منابع فارسی و انگلیسی.....
۱۶۱	فصل هتم. خویشاوندی.....
۱۶۱	هدف کلی.....
۱۶۱	هدف‌های یادگیرنده.....
۱۶۱	مقدمه.....
۱۶۲	۷-۱ سرآغاز مطالعه پیرامون خویشاوندی.....
۱۶۲	۷-۲ خویشاوندی و کارکردهای آن.....
۱۶۳	۷-۳ انواع خویشاوندی.....
۱۶۵	۷-۴ خویشاوندی در دوره اقتصاد مبتنی بر کردآوری و وراک.....
۱۶۵	۷-۵ خویشاوندی در دوره اقتصاد مبتنی بر تولید وراک.....
۱۶۶	۷-۶ تبارشناسی و نظام تباری.....
۱۶۶	۷-۷ تبار تک خطی.....
۱۶۷	۷-۷-۱ انواع خویشاوندی براساس تبار تک خطی.....
۱۶۸	۷-۸ تفاوت الگوی مادرتبار با پدرتبار.....
۱۶۸	۷-۹ انواع گروه‌های هم‌تبار تک خطی.....
۱۷۱	۷-۹-۱ کارکردهای گروه‌های هم‌تبار تک خطی.....
۱۷۲	۷-۱۰ تبار چندخطی.....
۱۷۲	۷-۱۱ پدر و مادر تبار (دو جانبه).....
۱۷۲	۷-۱۲ نظام‌ها و اصطلاحات خویشاوندی.....
۱۷۷	خلاصه فصل هفتم.....
۱۷۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هفتم.....
۱۸۱	منابع فارسی و انگلیسی.....
۱۸۳	فصل هشتم. انسان‌شناسی اعتقادات دینی.....
۱۸۳	هدف کلی.....

۱۸۳	هدف‌های یادگیری.....
۱۸۳	مقدمه.....
۱۸۴	۸-۱ فلرو علمی و چگونگی مطالعه دین.....
۱۸۴	۸-۲ انسان‌شناسی دینی.....
۱۸۷	۸-۳ تعریف دین و کارکردهایش.....
۱۹۰	۸-۴ نظریات پیرامون آغاز و مراحل تکامل دیانت.....
۱۹۱	۸-۵ اسطوره و کارکردهایش.....
۱۹۲	۸-۶ شمن و شمن‌گرایی.....
۱۹۳	۸-۶-۱ نظر میرچا الیاده درباره شمن و شمنیسم.....
۱۹۴	۸-۷ مانا.....
۱۹۵	۸-۸ توتسم، ریوگی‌هایش.....
۱۹۶	۸-۸-۱ نظریات مربوط به توتسم پرستی و سرآغاز آن.....
۱۹۹	۸-۸-۲ انواع توتسم.....
۱۹۹	۸-۹ تابو.....
۲۰۱	۸-۱۰ آنیمسم.....
۲۰۱	۸-۱۱ فتیسم.....
۲۰۲	۸-۱۲ سحر و جادو و کارکردهایشان.....
۲۰۳	۸-۱۲-۱ نظریه‌های مربوط به جادو.....
۲۰۵	۸-۱۳ تفاوت دین و جادو.....
۲۰۶	۸-۱۴ مناسک و کارکردهایشان.....
۲۰۷	۸-۱۴-۱ انواع مناسک.....
۲۱۰	خلاصه فصل هشتم.....
۲۱۳	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هشتم.....
۲۱۵	منابع فارسی و انگلیسی.....
۲۱۹	فصل نهم. انسان‌شناسی اقتصادی.....
۲۱۹	هدف کلی.....
۲۱۹	هدف‌های یادگیری.....
۲۱۹	مقدمه.....
۲۲۰	۹-۱ انسان‌شناسی اقتصادی و انسان‌شناس اقتصادی.....
۲۲۱	۹-۲ رویکردهای انسان‌شناسی اقتصادی.....
۲۲۳	۹-۳ دوران‌های خوراک (چندگونه اقتصادی).....
۲۲۳	۹-۳-۱ دوره گردآوری خوراک.....
۲۲۷	۹-۳-۲ دوره تولید خوراک.....

۲۲۹	۴-۹ مکانیسم‌های مبادله.....
۲۲۹	۵-۹ اشکال مبادلات اقتصادی از نظر پولانی.....
۲۳۲	۶-۹ همکاری.....
۲۳۴	۷-۹ حلقه کولا.....
۲۳۶	۸-۹ هدیه.....
۲۳۷	۹-۹ پتلاچ.....
۲۳۷	خلاصه فصل نهم.....
۲۳۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل نهم.....
۲۴۰	منابع فارسی و انگلیسی.....
۲۴۳	فصل دهم انسان‌شناسی کاربردی.....
۲۴۳	هدف کلی.....
۲۴۳	هدف‌های یادگیر.....
۲۴۳	مقدمه.....
۲۴۴	۱-۱۰ تعریف انسان‌شناسی کاربردی و ریخچه آن.....
۲۴۵	۲-۱۰ ماهیت انسان‌شناسی کاربردی.....
۲۴۶	۳-۱۰ انسان‌شناسی کاربردی و مسائل اخلاقی.....
۲۴۷	۴-۱۰ فرصت‌های اشتغال برای انسان‌شناسان.....
۲۴۸	۵-۱۰ گرایش‌های مختلف در انسان‌شناسی کاربردی.....
۲۴۸	۶-۱۰ آینده رشته انسان‌شناسی کاربردی.....
۲۴۹	خلاصه فصل دهم.....
۲۵۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دهم.....
۲۵۱	منابع فارسی و انگلیسی.....
۲۵۴	پاسخنامه خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل‌ها.....

پیشگفتار

اثری که پیش روی خوانندگان گرامی قرار دارد، با عنوان مردم‌شناسی فرهنگی معرفی شده است. مردم‌شناسی فرهنگی در سال‌های اخیر مورد توجه علاقه‌مندان بالاخص در جوامع توسعه‌یافته قرار گرفته است. مخاطبین اصلی این اثر دانشجویان گرایش‌های مختلف علوم اجتماعی هستند. مطالب کتاب به گونه‌ای گزینش و تدوین شده که خوانندگان گرامی بتوانند به راحتی موضوعات اصلی و اساسی مردم‌شناسی فرهنگی را درک کرده و بیاموزند. آن‌نانکه ملاحظه خواهید کرد کتاب در ده فصل شامل موارد زیر تألیف شده است:

فصل اول موضوعاتی چون تعریف انسان‌شناسی، مردم‌شناسی، فولکلور و مردم‌نگاری آورده شده است. فصل دوم توضیح انسان‌شناسی زیستی، تطور انسان و انسان‌های نخستین را در دستور کارش قرار داده است. فصل سوم فرهنگ‌شناسی و مسائل پیرامون آن را شرح داده است. فصل چهارم بر روی مسئله روش‌ها و فنون مطالعه در انسان‌شناسی و مردم‌شناسی متمرکز شده است. فصل پنجم اشاراتی به دیدگاه‌ها و نظریات نظریه‌پردازان مکاتب مختلف انسان‌شناسی کرده است. فصل ششم مسائل پیرامون ازدواج و خانواده را متذکر شده است. فصل هفتم خویشاوندی و نظام‌های آن را توصیف کرده است، فصل هشتم موضوع دین و اعتقادات دینی ابتدایی و مناسک را بیان کرده است. فصل نهم اقتصاد و فعالیت‌های اقتصادی را سرلوحه قرار داده است و در نهایت فصل دهم که انسان‌شناسی کاربردی را توضیح داده است.

بدون شک نواقصی در کتاب وجود دارد. مایه امتنان خواهد بود تا صاحب نظران و خوانندگان گرامی پس از مطالعه کتاب مؤلف را از نظرات، پیشنهادها و انتقادات مفید و سازنده خود نسبت به آن آگاه سازند. در خاتمه بر بنده وظیفه است تا از همکار فرهیخته جناب آقای دکتر رضاپور که قبول زحمت کرده و متعهدانه ویرایش علمی کتاب را برعهده گرفته و انجام دادند صمیمانه قدردانی نمایم.

با احترام

شهرام باسیتی

تابستان ۱۳۹۷